

אורי הייטנר: במלאת ארבעים שנה לחוק הגולן, אני מביא את הפרק "חוק הגולן" מתוך ספרי "יהודה הראל - ביוגרפיה".

חוק הגולן

ב-14 באפריל 1979, פחות משלושה שבועות לאחר חתימת הסכם השלום בין ישראל למצרים, ביקר שר החוץ משה דיין בבקעת הירדן. מספר יהודה הראל: "בפגישה מתוקשרת עם תושבי הבקעה, הם הביעו באוזניו חשש לעתידם, שמא הם נדונים לעקירה, כמו תושבי סיני. דיין השיב להם שאין להם מה לחשוש. בקעת הירדן אינה סיני. בניגוד לסיני, יהודה ושומרון ובקעת הירדן מעולם לא היו שטח ריבוני מוכר של מדינה אחרת. לחיזוק ההסבר שנועד להרגיע אותם, הוא הסביר שהגולן הוא כמו סיני, כיוון שהגולן היה בריבונות סורית, ובהסכם שלום עם סוריה, המודל יהיה ההסכם עם מצרים". בפרפרזה על אמירתו המפורסמת "טוב שארם א-שייך בלי שלום משלום בלי שארם א-שייך" שהומרה בנסיגה משארם ומסיני ובעקירת יישובי ישראל בסיני, אמר דיין, בידיעה שהדברים יהפכו לכותרות בתקשורת: "יתכן שגם בגולן צפויה לנו הדילמה והבחירה 'שלום עם סוריה בלי הרמה, או יישובים ברמת הגולן בלי שלום'".

דבריו של דיין קיבלו תהודה גדולה ועוררו בגולן סערה רבתי. יהודה הראל גינה את הדברים בחריפות, בכלי התקשורת. עוד באותו יום, התקשר ליהודה אריק שרון, וגינה באוזניו את דבריו של דיין. הוא הודיע ליהודה שברצונו לעלות לגולן, להיפגש עם הנהגת הוועד וללתת הכרזה נגדית. יהודה השיב לו שהם ישמחו לביקורו, אך הביקור והפגישה יתקיימו רק אם הוא יודיע על הקמת יישובים חדשים. שרון היה שר החקלאות ויו"ר ועדת השרים להתיישבות. במשך יומיים ניהלו שרון ויהודה מו"מ, ויהודה עמד על דרישתו. ואכן, ב-16 באפריל שרון ביקר בגולן, נפגש עם ראשי ועד יישובי הגולן, ולאחר מכן, במסיבת עיתונאים, הוא גינה את דיין והודיע על הקמת חמישה יישובים חדשים. היישובים הם "באזור סכיך, באזור דבוסייה בדרום הרמה, בנוסף לשלושה יישובים שאושרו בעבר, בנח"ל שיאון, ברכת רם ועושה". ההכרזה הזאת הולידה ארבעה יישובים שקמו בגולן בראשית שנות ה-80: המושב השיתופי הדתי אלוני הבשן, היישוב המזרחי ביותר במדינת ישראל. היאחזות נח"ל מיצר בדרום הגולן, שאוזרחה כקיבוץ, ולאחרונה הקיבוץ הפך למושב. היאחזות קלע, שנועדה להיות הקיבוץ החמישי בצפון הגולן והיום היא היישוב הקהילתי קלע אלון, הנושא את שמו של יגאל אלון. היאחזות נח"ל נמרוד, שאוזרחה ב-2000. היישוב החמישי הוא היאחזות נח"ל שיאון בהר דב, שלא הבשילה בסופו של דבר ליישוב.

תגובה זו של יהודה הראל לפנייתו של שרון, אופיינית לו מאוד. כחניכו של יצחק טבנקין וכאיש תנועת הקיבוץ המאוחד, הוא היה איש הציונות המעשית, שראה במעשה ההתיישבותי את חזות הכל. מה שפחות אופייני ליהודה, הוא המהלך המרכזי שיזם והוביל בעקבות ההכרזה – המאבק על החלת ריבונות ישראל על הגולן.

הראשון שהציע לספח את הגולן לישראל היה יגאל אלון, מיד לאחר מלחמת ששת הימים. ב-1968 הוא הוביל מהלך בכיוון זה, והגיש הצעה רשמית לדיון בממשלה, אך המהלך סוכל בידי ראש הממשלה לוי אשכול, שסבר שאת הגולן יש לספח בהתיישבות מעשית בשטח, בלי הכרזות מיותרות שעלולות להיתקל בהתנגדות בינלאומית.

יהודה הראל ותושבי הגולן לא שללו, כמובן, את הרעיון, אך הוא לא העסיק אותם. יהודה לא ייחס חשיבות רבה לציונות המדינית, למעשה המדינית, לדיפלומטיה, לשאלות של ריבונות. הוא האמין בציונות המעשית, המגשימה את זכותנו על ארץ ישראל בהתיישבות. הוא האמין שמה שיקבע את הגבול זו ההתיישבות. אולם ברגע שבגין חתם על הסכם קמפ-דיוויד, שכלל עקירת יישובים, יהודה הבין שיש לחשב מסלול מחדש. הוא הבין שאין די בהתיישבות כדי לעצב את הגבול, ויש להוסיף עליה נדבך נוסף – ריבונות מדינית, משפטית.

דיבורים בקרב ועד יישובי הגולן על דרישת ריבונות החלו כבר במאבק על הקו הסגול ב-1974. בהחלטות הוועד בכנס שנערך בינואר 1974, עלתה בין השאר הדרישה לסיפוח הגולן. היא הוצגה בביקורו הראשון של רבין, כראש הממשלה, בגולן, ב-17 בפברואר 1975. היא חזרה גם בתקופת הדיבורים על "תיקונים קוסמטיים" בשלהי 1975. היא נוכחת בכתבות בעיתונים על התגובות בגולן לגישושים על הסדר ביניים עם סוריה. בחוברת שכתב יהודה באותה תקופה הוא מזכיר אותה, אך לא כתיביעה אופרטיבית, אלא יותר כמחשבה עתידית. "הכרזה רשמית חוקית ופומבית של ישראל על הגולן בגבולותיו הנוכחיים כחלק מהמדינה לכל דבר, תהיה שלב הכרחי במאבקנו על חבל ארץ זה. עד שיגיע הרגע המתאים להכרזה כזו, ניתן לבצע בשטח את כל האפשרי גם בלי צרף רשמי של הגולן למדינה, וזאת בתחומי הפיתוח, האכלוס, הניהול והאינטגרציה של הגליל והגולן".

לאחר ביקור סאדאט והצגת תכנית השלום של בגין, שכללה נסיגה מסיני, ועד יישובי הגולן החל לדרוש את סיפוח הגולן באופן רשמי. בכנס משותף של ראשי המועצות בגולן, ועד יישובי הגולן וראשי המועצות הדרוזיות בצפון הגולן, יחד עם ראשי רשויות בגליל, בינואר 1978, יצאה הקריאה הזאת. יהודה הדגיש בדבריו בכנס כי בשלב זה אין כל ידיעה על כוונת הממשלה לדון או לוותר על חלק כלשהו מהגולן, וקרא להתקדם צעד נוסף על ידי החלת החוק הישראלי ברמה.

אולם רק דבריו המפורשים של דיין הניעו את המהלך ההיסטורי שהוביל יהודה הראל, לסיפוח הגולן לריבונות ישראל. ועד יישובי הגולן, בהנהגתו של יהודה, עסק באותה תקופה בעיקר בדחיפת "תכנית רבבה" להגדלת ההתיישבות בגולן. המהלך החדש שיהודה יזם, דחק את התכנית לסדר עדיפויות משני, והציב את המאבק על הריבונות בראש סדר היום של הוועד, והעלה את הדרישה למקום מרכזי בסדר היום הלאומי.

יהודה כינס ב-19 באפריל ישיבת חירום של ועד יישובי הגולן, לדון בתגובה לדבריו של דיין. החלק הקצר והפחות חשוב של הישיבה, היה הצהרה תקשורתית, בניסוחו של יהודה, שגינתה בחריפות את דבריו של דיין:

"נוכח הכרזתו של שר החוץ בממשלת ישראל, מר משה דיין, שהגולן הוא טריטוריה סורית, התכנסו יישובי הגולן והחליטו:

- א. יש לראות הכרזה זו כחמורה כמחדלו של מר דיין במלחמת יום הכיפורים.
- ב. יישובי הגולן דוחים כל ניסיון של גורמים עוינים מבפנים ומבחוץ לפגוע בשלמותו של הגולן וביישובים הקיימים בו.
- ג. יישובי הגולן יארגנו עוצמה ציבורית, כלכלית, וכל עוצמה אחרת להגנת הגולן מפני המתנכלים לו מבפנים ומבחוץ.
- ד. נוכח הסכנות לגולן תובעים היישובים להחיל מיד את החוק הישראלי על הגולן ולגשת לביצוע מזורז של תכנית רבבה.
- ה. כל תנועות ההתיישבות ונציגיהם בכנסת נתבעים להעלות ללא דיחוי תביעות אלו.
- ו. יישובי הגליל והעמקים ויישובי הספר לאורך כל הגבולות נקראים להתארגן להגנתם ולמניעת פגיעה בגולן.

ו. יישובי הגולן תובעים את סילוקו של משה דיין מהממשלה.

יש להחליט בטרם יהיה מאוחר בין מדינת ישראל בלי משה דיין לבין משה דיין בלי מדינת ישראל".

החלק החשוב יותר בישיבה, היה הדיון האופרטיבי על המאבק לסיפוח הגולן. "שאלנו את עצמנו", מספר יהודה, "מה עושים כדי להבטיח שעתיד הגולן יהיה שונה מעתיד סיני. הצעתי שלוש הצעות שאני גאה בהן, כי יצא מהן חוק הגולן. אמרתי שעלינו לצאת למאבק. מאבק אי אפשר לעשות ללא מטרה מוגדרת. הצעתי שהמטרה המוגדרת תהיה החלת הריבונות הישראלית על הגולן. ההצעה השניה הייתה לצקת תוכן מעשי במאבק על החוק, באמצעות קביעת יעד מוחשי, שניתן לבחון ולהבין כמה אנו מתקרבים אליו. ולכן הצעתי להחתים עצומה של מיליון חתימות. כך נתקרב לאט לאט למספר".

הצעתו השניה של יהודה מפתיעה לא פחות מן הראשונה. בכתביו בשנים הראשונות של ההתיישבות בגולן, לא זו בלבד שסוגיית החוק והריבונות לא הייתה חשובה בעיניו, אלא שהוא גם כתב בלעג על עצמות. הוא ראה בהן פעולה קלה ולא מחייבת, היפוכה של העשייה המשמעותית – התיישבות. "הפטיציה" הייתה צעד רוויזיוניסטי נלעג בעיניו. ודווקא הוא הציע את הריבונות כיעד. כעת הוא הבין, שלצד קביעת העובדות בשטח, יש צורך גם בפעולה פוליטית וציבורית, והעצומה היא הפעולה המתאימה.

במאמריו ונאומו באותה תקופה, הוא העלה על נס את השילוב בין ציונות מעשית ומדינית, שהביאה להישגים הגדולים של התנועה הציונית. הוא השווה את הציונות המעשית והמדינית לשתי רגליים, שאי אפשר לוותר על אף אחת מהן. על רגל אחת אפשר לדדות, אך רק על שתי רגליים ניתן ללכת ביציבות קדימה ולהשיג הישגים.

ההצעה השלישית של יהודה, הייתה בתחום הארגוני – פרסונלי. "הסברתי שצריך מנהל פרויקט למהלך הזה, והבהרתי שאיני מתאים לכך. אין לי כישורי ניהול וארגון והצעתי לתפקיד הזה את שמעון שבס, חבר קיבוץ אפיק וגזבר הקיבוץ". יהודה הציע שבס יחליף אותו כיו"ר ועד יישובי הגולן. צעד כזה אינו מקובל בפוליטיקה, אך אופייני ליהודה, שיחזור עליו מספר פעמים בעתיד – ויתור ביוזמתו וברצונו על תפקיד ותואר, כאשר הוא חשב שאדם אחר מתאים ממנו להוביל את המשימה.

שמעון שבס היה מנהיג צעיר ועולה בקיבוצי דרום הגולן, בעל כריזמה, כושר עשייה וארגון, בעל יכולת ניהול כלכלית ובעד מזג חם ולשון חריפה. הוא החל להסתמן כאופוזיציה לוועד יישובי

הגולן. יהודה לא הכיר אותו, אך הבין שעדיף שיהיה "בתוך האוהל" של ועד יישובי הגולן. חודשיים לפני אותה ישיבה, יהודה כבר צירף את שבס לפעילות בוועד. באותה ישיבה הוא הציע לגייס אותו במשרה מלאה, לבחור בו במקומו לתפקיד יושב ראש הוועד ולאפשר לו להוביל את המהלך הגדול שהוא רקם. "יש לציין שלא ממש הכרתי את שבס. הוא אף היה עד אז במידה רבה אופוזיציה לוועד יישובי הגולן. בהברקה של רגע, באינטואיציה, חשתי שזאת ההצעה הנכונה". שבס לא השתתף באותה ישיבה, אך כשקיבל את ההצעה הוא נענה לה מיד, וכעבור כשבוע החל את עבודתו.

האינטואיציה של יהודה לא בגדה בו. כמו במקרים רבים לפני כן ולאחר מכן, הצלחותיו הגדולות של יהודה היו כאשר הצליח לגייס לצדו איש ביצוע, שישכיל לבצע את רעיונותיו, תוך עבודה בשיתוף פעולה וכימיה אישית. כל אלה התממשו בגדול בפעולה המשותפת של יהודה ושבס. "בדיעבד", משחזר יהודה, "ההצעה הספונטנית לגייס לתפקיד את שבס, הייתה הברקה גאונית. לא שיערתי אז עד כמה. היכולת הניהולית, הארגונית, הפוליטית והתקשורתית שהוא גילה הייתה מדהימה. גם הצלחת הצירוף של שנינו הייתה מדהימה. הייתה בינינו כימיה נהדרת. עבדנו יחד מצוין. אני הייתי הרעיונאי והוא איש הביצוע. ימים שלמים ושבועות ארוכים עבדנו יחד, מבוקר עד לילה, בשיתוף פעולה מלא. העשייה הייתה כרוכה בהרבה תרגילים פוליטיים, בטקטיקה, ושבס היה אלוף בזה. לא היה לו כל קושי לשקר, כשצריך, כדי לקדם את העניין. אבל אני מודה שזרמתי אתו והייתי שותף לכך".

את המאבק על חוק הגולן הובילו יחד יהודה ושבס. שבס בתואר של יו"ר ועד יישובי הגולן ובמשרה מלאה. יהודה ללא תואר רשמי, וללא משרה. תוארו היה "יהודה" ובתקשורת הוא הוצג לעתים כ"מראשי ההתיישבות בגולן". עבודתו, באותה תקופה, הייתה כמשווק הטוף. לצדם של יהודה ושבס פעלו ראש המועצה האזורית גולן איתן ליס, ראש המועצה המקומית קצרין סמי בר לב, ופעילים מן היישובים, שאחד מן הבולטים בהם היה יהודה וולמן ממרום גולן, לימים ראש המועצה האזורית גולן.

שבס זוכר לטובה את העבודה עם יהודה הראל: "יהודה היה המנטור שלי בגולן. הוא הדריך אותי בכל פעילותי הציבורית בגולן. הוא הביא אותי לוועד יישובי הגולן, בהתחלה כפעיל ואח"כ הציע שאחליף אותו כיו"ר. ולא ברח. הוא נשאר אתי. הציע אותי ונשאר אתי, אחרי שנבחרתי. הייתי אז בקיבוץ; גזבר ורפתן. הוא הציע שאכנס, תחילה כפעיל באופן חלקי ולאחר מכן במשרה מלאה... יהודה ואני פעלנו יחד. או שיהודה הגה ועשינו יחד, או שאני הגיתי ועשינו יחד. עשינו הכל יחד. מגיע לו יותר מאשר כל הקרדיט להנהגה של העניין. באמת, עבדנו כצוות... לימדנו אחד את השני כל מיני פטנטים. יהודה לימד אותי כל מיני 'סיפורי לצון'. למשל, פעם אחת ישבנו שנינו באפעל. הוא התראיין לתקשורת, ואמר שבדיוק עכשיו מתקיימת באפעל ישיבת חירום של ועד יישובי הגולן. כעבור כמה זמן, בר לב אמר איזו מילה נגד היישובים בגולן. מיד התראיינתי אצל שלום קיטל. הייתי לבד בבית, והתראיינתי מהשירותים. אמרתי שמתקיימת כעת ישיבת חירום של הוועד באפיק ושהחלטנו להקים יישוב חדש. לאחר מכן הבאנו את מוטי עדן, כתב הטלוויזיה בצפון, עמדנו על סלע ליד אחד המפלים, בציר המפלים, ואמרנו: כאן יהיה יישוב חדש. את כל התעלולים האלה למדתי מיהודה. יהודה ואני השתובבנו, אבל יצאו מזה דברים רציניים בשטח... אני הרבה יותר צעיר מיהודה. באנו מנקודות מוצא דומות ושונות. שנינו באנו מתנועת נוער. אני הייתי באיחוד והוא במאוחד. המסלול שלנו היה שונה. כשהכרתי אותו הוא כבר היה דמות גדולה. הוא כבר היה פעיל שנים, כבר עשה הרבה. להיות חבר של אישיות כזו, זאת הייתה חוויה מדהימה. הוא היה גם שותף לעשייה וגם חבר, והיות שאנחנו שונים, וגם לי יש מה לנפק ליחסים כאלה, הייתה בינינו התאמה. מה שהוא ידע לעשות אני לא ידעתי, ומה שאני ידעתי הוא לא ידע. מאוד נהניתי משכלו, מחוש ההומור שלו, מהשובבות שלו. גם אני שובב גדול. השובבות של שנינו עבדה בסינרגיה מאוד חיובית. היו לנו כמובן ויכוחים ואי הסכמות, אבל זה היה בטל בשישים מבחינת ההערכה, ההוקרה, העבודה המשותפת שהייתה לנו. ברבות השנים ראיתי, שבדרך כלל בנאדם חושש שהמחליף שלו יאפיל עליו ולהיפך, אדם חושש שהקודם שלו יאפיל עליו. בדרך כלל אדם אוהב להציג עצמו כמי שמתקן את הנזק של קודמו. אצלנו זה לא היה בכלל. הוא ממש לא קינא בי על שהחלפתי אותו, והוא היה בשבילי מדריך והוגן וחיובי. תמיד אהבתי את חברתו. היא הייתה בשבילי נכס. כל התקופה הזאת בשבילי הייתה חוויה ענקית. לעבוד בכלל בתחום הזה, לעבוד אתו, ולהיות חבר שלו, של ציפקה, של המשפחה. בילינו יחד המון".

השלב הראשון במהלך היה ניסוח העצומה. חשוב היה ליהודה שהניסוח יבטא קונצנזוס, כדי להרחיב ככל הניתן את מעגל החותמים עליה. לשם כך, נעזרו יהודה וחבריו בניסיונו ובתבונתו של יגאל אלון, לניסוח העצומה. יהודה, שבס ואורי טבנקין ישבו עם יגאל אלון במשך ערב שלם, במרפסת חדרו בגינזור, עד שגובש הנוסח. יש לציין, שבדומה לבגין גם יגאל אלון התנגד למילה סיפור. בגין נהג לומר: "אתה מספח משהו שאינו שייך לך. את ארץ ישראל איננו מספחים. היא שלנו". המילה שנבחרה הייתה: ריבונות. המשפט המרכזי בעצומה, שאותו ניסח אלון, היה: "הגולן חלק בלתי נפרד מישראל - ריבונות ישראל בגולן ערוכה לשלום וביטחון". לטענת שבס,

אלון הקפיד על הנוסח "ריבונות ישראל בגולן", ולא "על הגולן", כדי לא לסגור את הדלת בפני ויתורים טריטוריאליים מסוימים. אולם טענה מאוחרת זו מנוגדת לעמדות שהביע הוועד, בראשותו של שבס, לכל אורך המאבק. המסר של המאבק התאים יותר לה"א הידיעה הפותח את נוסח העצומה: "הגולן חלק בלתי נפרד מישראל". במהלך המאבק נוסחה הצעת החוק, והיא כללה לצדה את מפת הסיפוח, הכוללת את הגולן כולו.

העצומה הייתה לב העניין, אך היא לא הייתה חזות הכל. במקביל, נעשתה פעולה פוליטית נרחבת, מול ראש הממשלה, שרי הממשלה, חברי הכנסת, המפלגות ותנועות ההתיישבות. אחת הפעולות הראשונות הייתה רתימת התק"ם – התנועה הקיבוצית המאוחדת, למאבק. המהלך הזה היה בתקופה של הקמת התק"ם – האיחוד של תנועת הקיבוץ המאוחד עם תנועת איחוד הקבוצות והקיבוצים. כבר בראשית המאבק, נערכו במקביל ישיבות של מזכירות שתי התנועות. יהודה השתתף בישיבת מזכירות הקבה"מ ושבס – במזכירות האיחוד. בשתי המזכירות הוחלט להצטרף לעצומה, לתמוך בה ולהתגייס אליה. ב-21 ו-22 ביוני 1979, התכנסו במקביל ועידות שתי התנועות, לקבלת החלטה ההיסטורית על האיחוד. יהודה היה ציר בוועידת הקבה"מ בנען, והוא הצליח להעביר בוועידה, בהובלתו של יו"ר הוועידה ישראל גלילי, החלטה התומכת בהחלת החוק הישראלי על הגולן. גם ועידת האיחוד, שהתקיימה בנען, קיבלה החלטה ברוח דומה.

ב-10-11 בדצמבר 1980, התכנסה לראשונה מועצת התק"ם בקיבוץ נצר סירני. הנושא על הפרק היה עמדת התנועה בנושא חוק הגולן. במשך יומיים נערך דיון נוקב בנושא. במרכז הדיון עמדו שני נאומים מרכזיים, ששניהם התפרסמו במלואם בגיליון "יחד", בטאון התק"ם: אחד של יהודה הראל ואחד של הסופר עמוס עוז, אז חבר קבוצת חולדה. יהודה נאם בעד החוק ועוז – נגד. משמעות הדיון הזאת חרגה מסוגיית חוק הגולן. היה זה מאבק ראש בראש בין היונים והניצים בתנועה החדשה, ומבחן ליחסי הכוחות ביניהם. בהצעת החלטה, היו שני סעיפים, האחד העוסק בפיתוח הגולן והשני – בחוק. לשני הצדדים היה אינטרס להפריד בין ההצבעות. היונים לא רצו להצטייר כמתנגדים לעצם ההתיישבות, ולכן רצו שיתאפשר להם להצביע בעד הפיתוח. הם קיוו, שההפרדה תגרום לחברים רבים להצביע רק נגד החוק. הניצים רצו להבטיח שלפחות החלטה בנושא הפיתוח תתקבל. ואכן, ההצעה האומרת ש"התנועה הקיבוצית תפעל לחיזוקה והרחבתה של ההתיישבות בגולן. הממשלה וההסתדרות נדרשים לתת ידם לפיתוח מואץ של הגולן בכלל ושל קצרים בפרט", התקבלה פה אחד. המבחן היה בהצבעה על הסעיף האומר: "הגולן חלק בלתי נפרד מישראל, ריבונות ישראל בגולן ערוכה לשלום וביטחון. התנועה הקיבוצית המאוחדת תומכת ותפעל להחלת החוק הישראלי בגולן". החלטה הזו התקבלה ברוב של 188 חברים ובהתנגדות של 124. "זה היה ניצחון דרמטי", מסכם יהודה.

פעילות רבה הייתה לשילוב הגליל במאבק. נערכו כנסים משותפים רבים. הוקם ועד משותף, "ועד יישובי הצפון", שהוביל את המאבק המשותף, ושמעון שבס הוגדר גם כיו"ר הוועד הזה. לצד החתמת ההמונים, נעשתה פעולה להחתמת הח"כים והשרים, כדי לגבש רוב בכנסת למען החוק. לשם כך הוקמה בכנסת, לראשונה, שדולת הגולן, בראשות ח"כ אברהם כץ עוז מהמערך, חבר קיבוץ נחל עוז. זהו דפוס נוסף של יהודה, שיחזור על עצמו גם בכל המאבקים בעתיד – לחשק את הליכוד ואת הימין, באמצעות הצבת איש מפלגת העבודה בראש שדולת הגולן.

"בכל שבוע היינו בכנסת", מספר יהודה. "יו"ר הכנסת היה מנחם סבידור. מה שהיה לו חשוב בכנסת, היה בעיקר נימוסים והליכות. בין השאר הוא גזר גזירה, שאסור לגברים להיכנס לכנסת בסנדלים. לא ידעתי על כך, ובפעם הראשונה שהגענו, הסדרנים נתנו לשבס להיכנס, אך סירבו לאפשר לי להיכנס, כי נעלתי סנדלים. שאלתי את הסדרן אם אפשר להיכנס עם סנדלים וגרבים. הוא השיב בחיוב. מאיפה אשיג גרביים? שבס חלץ את נעליו, העביר לי את הגרביים שלו, הוא הלך עם נעליים ללא גרביים, ואני עם סנדלים והגרביים של שבס". יהודה ושבס, לעתים גם ראש המועצה האזורית גולן איתן ליס וראש המועצה המקומית קצרים סמי בר לב ולעתים גם חברים נוספים, עברו ח"כ אחרי ח"כ, שוחחו, הסבירו, לחצו ושכנעו. תחילה, הנושא היה זר למרבית הח"כים. אולם המהלך הזה הניב 70 חתימות של חברי כנסת, ואף של מספר שרים, למרות שלרוב אין זה מקובל ששרים יחתמו על עצומות. הסיפור הבא, מראשית הקמפיין, עשוי להמחיש את צורת עבודתם. "שבס ואני נפגשנו עם זבולון המר, שר החינוך, לשכנע אותו לתמוך, אולי אפילו לחתום על העצומה. אמרנו לו שגלילי בעד החלת החוק. והרי גלילי, שכבר לא היה ח"כ, אך עדין היה מנהיג רב השפעה, היה חבר המערך, האופוזיציה שמשמאל לממשלה. האם המר יוכל להתנגד להצעה שאיש המערך תומך בה? זה מה ששכנע אותו לתמוך בחוק. הבעיה היא שלפני כן לא החלפנו מילה עם גלילי. כשיצאנו מלשכת השר, אמרתי לשבס: 'מה יהיה? הוא יתקשר לגלילי. תשובתו של שבס הייתה: 'אנחנו חייבים לנסוע מיד לגלילי. עכשיו. אבל איננו יודעים מה דעתו של גלילי. איך נשכנע אותו? אמרתי: 'אין בעיה. נגיד לו שאפילו המר תומך'. זו כבר הייתה שעת ערב. היינו בירושלים וגלילי בביתו שבנען.

שבס התקשר לגלילי וקבענו אתו פגישה דחופה במזנון של תחנת הדלק של רמלה. בפגישה ביקשנו ממנו להודיע על תמיכתו בחוק. סיפרנו לו שהגענו לכאן ישירות מירושלים, מפגישה עם השר המר, שהודיע על תמיכתו בחוק. גלילי השתכנע וצירף את תמיכתו הפומבית". יהודה שופע מאות סיפורים מסוג זה, המתארים את דרך החתמים שקדמה לקבלת החוק.

שדולת הגולן הגישה את הצעת חוק הגולן, שנוסחה בידי ועד יישובי הגולן.

העיתון "ארץ הגולן", ביטאון ועד יישובי הגולן, נרתם למאבק. בכל גיליון תוארו המפגשים והפעילויות בכל רחבי הארץ, החלטות הוועד, וכן מאמרים של יהודה וקריקטורות וקטעים סטיריים שלו בנושא, במדורו ההומוריסטי "שטויות". יהודה פרסם מאמרים בנושא זה גם בעיתונות הקיבוצית והארצית.

הרף של מיליון חתימות היה גבוה מאוד. יש לזכור, שמדובר בתקופה שקדמה לאינטרנט ולרשתות החברתיות, והחתמה על עצמות דרשה החתמה דינית של האזרחים. לשם כך, גייסו יהודה ושבס את תנועות הנוער, וחבריהן התנדבו למהלך, לצד בני הנוער ביישובי הגולן. "כשהצעתי את ההצעה, לא היה לי מושג מה זה מיליון. היום אני יודע. היום אולי ניתן להגיע לכך בזכות האינטרנט. בתנאים של אז, זה היה מדע בדיוני. זה פשוט בלתי אפשרי. תושבים מהגולן, הגליל והעמק וחברי תנועות הנוער, עברו מבית לבית. זוג מחתימים, שיכול לפעול בשעות שבהם אנשים כבר חזרו מן העבודה, בין 17:00 ל-21:00, עובר מבית לבית, בכל מקום יושב כחצי שעה לשוחח עם האנשים. לא כולם משתכנעים. כמה זוגות מחתימים צריך? כמה זמן? זה לא מעשי. אין דבר כזה מיליון חותמים. אבל נורא קל להגיד מיליון. זה נראה ריאלי. לכן זה התקבל. מרגע זה התחיל הסיפור. כמובן שלא הגענו למיליון, אבל הייתה זו החתמה המונית, הישג עצום".

שבס גייס מטה לארגון ההחתמה: ועד יישובי הגולן ולצדו ועד יישובי הצפון. "זה היה קמפיין יוצא מן הכלל, שכולו עוצב במוחות הקודחים של שבס ושלי ובביצועו של שבס. סיסמת המאבק הייתה: 'אסור לאבד את הצפון'. עשינו פעולות מדהימות. למשל, 'יום כינרת', יום החתמה בכינרת, בשבת, בשיא הקיץ, כשהכנרת מלאה באלפי מבקרים. הנוער של הגולן ושל קיבוצי עמק הירדן פשט על כל חופי הכינרת, והחתים אלפים רבים. כמה? מי סופר? הוצאתי הודעת לתקשורת שהחתמנו באותו יום 60 אלף חתימות, וכבר הגענו לכך וכך מאות אלפים. וכך גם יום תל אביב, יום הקריות, יום ירושלים וכד'. המספרים, יש להודות, היו פיקטיביים. אבל זה לא היה סתם בלוף. באמת היו 50 חוליות שהחתמו המונים, והתקשורת צילמה את זה. זאת באמת הייתה הצלחה גדולה. אבל המספר היה פיקטיבי. וכך, באופן הזה פעלנו בכל הארץ, יצרנו אווירה של תמיכה, החתמנו המונים, ומכרנו לתקשורת מספרים".

אחת הפעילויות המדהימות, הייתה שכנוע הרמטכ"ל רפול להעלות יותר מ-50 חיילים במסוקים לסיוור בגולן, כאורחי ועד יישובי הגולן ופיקוד צפון. הביקור היה מוצלח מאוד, קיבל ליווי תקשורת בלתי רגיל, אך מי שקלקל את האירוע היה אלוף הפיקוד, יאנוש בן גל. בדבריו הוא אמר את המשפט האומלל שערבבי ישראל הם "סרטן בגוף המדינה", ודבריו אלה, שעוררו סערה ציבורית גדולה, האפילו מבחינה תקשורתית וציבורית על הביקור והעיבו על הצלחתו.

במהלך המאבק, נפגשו ראשי ועד יישובי הגולן פעמים אחדות עם מנחם בגין. בגין האזין להם בקשב רב, אך סירב להתחייב, והשאיר את הנושא פתוח ואת עמדתו עמומה. לאחת הפגישות צירף בגין את היועץ המשפטי לממשלה יצחק זמיר. במהלך הפגישה הוא שאל את זמיר אם ההחלטה שהתקבלה ב-67, שעל פיה שר הפנים יכול להחיל את החוק הישראלי בכל שטח משטחי א"י שנמצא בידי צה"ל, תקפה לגבי הגולן. זמיר הסביר לו שלא בהכרח. הוא טען שניתן לפרש את החוק כתקף רק על שטחי ארץ ישראל המנדטורית, שלא כללה את הגולן. לכן, בניגוד לירושלים, הגולן לא סופח באמצעות אותו חוק. הגולן הוא השטח היחיד מאז קום המדינה, שסיפוחו התקבל בהחלטת הכנסת בחוק מיוחד.

ב-16 בינואר 1980 הוגשה העצומה לראש הממשלה מנחם בגין, בטקס שנערך במשכן הכנסת. הייתה דילמה. איך מגישים עצומה? אפשר למסור לבגין את הארגונים עם כל החתימות? "הפתרון היה מגילה. נוסח החוק, מעוצב בידי גרפיקאית, נכתב על מגילה בצורת קלף ועליה המספר 'המדויק' של החותמים, עליו החלטנו – 752,863 איש. סיכמנו שאם מישהו ישאל איפה החתימות, נאמר את האמת: בכספת בנשקיה של אפיק. אבל אף אחד לא שאל. בגין הכריז שאף ממשלה בישראל לא תוכל להתעלם מן העצומה הזאת. האירוע קיבל סיקור מוצלח בתקשורת".

לאחר הגשת העצומה, המאבק איבד מתנופתו, והרוח יצאה מן המפרשים. בניגוד לעמדת הוועד, תנועת "התחיה" הגישה על דעת עצמה את הצעת החוק, נגד עמדת הממשלה וההצעה נפלה. תחושתם של יהודה וחבריו הייתה שהצעד הזה של "התחיה" פגע בסיכויי החוק להתקבל.

כמו שרי הממשלה, חברי הכנסת וכלי התקשורת, גם ראשי ועד יישובי הגולן, ויהודה בתוכם, הופתעו לחלוטין מהצעד הדרמטי שיזם מנחם בגין. ב-14 בדצמבר 1981, יצא בגין מאשפוז ממושך, לאחר שהחליק במקלחת ביתו ושבר את האגן. מיד עם שחרורו, השכם בבוקר, הוא זימן לביתו את ממשלתו לישיבת חירום. איש מן השרים לא ידע מה מטרת הזימון. בגין הודיע על החלטתו להביא בו ביום את חוק הגולן להצבעת בזק בשלוש קריאות בכנסת. הממשלה אישרה פה אחד את הצעתו. מבית החולים נסע בגין היישר למשכן הכנסת, והציג בפניה בדרמטיות את הצעת החוק ההיסטורית.

"לא ימצא בארצנו או מחוצה לה", אמר ראש הממשלה בנאומו, "איש רציני, אשר ינסה להכחיש כי במשך דורות רבים הייתה רמת הגולן חלק בלתי נפרד של הארץ. היה אפוא מן הדין, שגבולה הצפוני של ארץ ישראל, שנקראה בלע"ז גם בהצהרת בלפור וגם במנדט הבין לאומי פלסטין, יעבור על רמת הגולן. והיו גם מאמצים ציוניים מאז מלחמת העולם לקבוע גבול כזה, אך שתי מעצמות קולוניאליות, אשר חילקו ביניהן חלק גדול של העולם, החליטו אחרת, וקבעו את גבולה של ארץ ישראל עשרה מטרים בערך מחוץ הכינרת. הנני בטוח, שעל דעת הרוב המכריע של הכנסת והאומה, יכול אני לקבוע, כי מבחינה היסטורית רמת הגולן הייתה והינה חלק בלתי נפרד של ארץ ישראל".

בהמשך דבריו הזכיר בגין את המצב הבלתי נסבל של יישובי הצפון כאשר הסורים ישבו על הגולן ושאל: "האם מישוהו יכול להעלות על דעתו שישראל אי פעם תסכים לחידוש אפשרי של מצב כזה? אין תימה, שבעניין זה של רמת הגולן קם קונצנזוס לאומי כללי בישראל, וגם מדינאים חשובים בארצות אחרות הביעו בפומבי או בפרטיות את דעתם, כי ישראל לא תוכל לרדת מרמת הגולן ולמסור את הרמה לסורים".

בגין המשיך ונימק, והזכיר את הסרבנות הסורית לכל מגע עם ישראל ולכל ביטוי של נכונות להכיר בזכותה להתקיים. וכאן הגיע לתכלית: "הממשלה קבעה בקווי היסוד של מדיניותה לאמור: ישראל לא תרד מרמת הגולן ולא תוריד שום יישוב שהוקם ברמה. הממשלה היא שתחליט על עיתוי מתאים להחלת המשפט, השיפוט והמנהל של המדינה על רמת הגולן. הכנסת אישרה את קווי היסוד של מדיניות הממשלה, כפי שהובאו לפניו על ידי. עכשיו הריני מתכבד להודיע לכנסת, כי היום החליטה ממשלת ישראל פה אחד, כי יש ללא דיחוי להחיל את המשפט, השיפוט והמנהל של המדינה על רמת הגולן".

הכנסת אישרה ברוב גדול את חוק הגולן, שעיקרו: "המשפט, השיפוט והמנהל של המדינה יחולו בשטח רמת הגולן". שטח הגולן, במלואו, מופיע במפה המצורפת כנספח לחוק. החוק התקבל בקריאה שלישית ברוב של 63 ח"כים מול 21 מתנגדים. סיעת המערך החליטה להחרים את ההצבעה, במחאה על העברת החוק בשלוש קריאות באותו ימים. 8 ח"כים מהמערך הפרו את ההחלטה והצביעו בעד החוק. ביניהם היו יו"ר שדולת הגולן אברהם כץ עוז ושאר הח"כים מטעם התק"ם. הם הסתמכו, בין השאר, על החלטת מועצת התק"ם בנצר סירני כמקור הסמכות להצבעתם.

ה-14 בדצמבר 1981, היום ההיסטורי שבו קיבלה הכנסת את חוק הגולן, תפס את יהודה הראל, האיש שחולל את המהלך שהביא לחקיקת החוק, בלתי מוכן. הוא היה בנסיעה לשיווק טוף בגליל המערבי. טלפונים ניידים עוד לא היו אז, והוא לא ידע דבר. לפתע, הוא שמע בחדשות על נאומו של בגין בכנסת ועל כך שהחוק יוגש היום להצבעה בשלוש קריאות. "הייתי בתדהמה", מספר יהודה. "הסתובבתי ונסעתי במהירות מטורפת לירושלים". המהירות המטורפת עלתה לו בדו"ח ובקנס, אך להצבעה ההיסטורית הוא לא הספיק להגיע. הוא הגיע לכנסת כחצי שעה אחרי ההצבעה בקריאה שלישית וקבלת החוק, והלך עם חבריו להנהגת הגולן לחגוג במסעדה בירושלים. במקום, הוא כתב מאמר ל"דבר" החוגג את קבלת החוק. מול מאמרו, בעמוד הראשון של העיתון, הופיע מאמר נגד, של עמוס עוז, בו כתב ש"הלילה הזה חוגגות דמשק ובגדד...".

באותו לילה רקדו תושבי הגולן ברחובות קצרין, כפי שרקדו ברחובות ארץ ישראל בליל כ"ט בנובמבר. וגם בעיצומה של השמחה הגדולה, כאשר האושר הגדול הציף את תושבי הגולן, הודעת ועד יישובי הגולן לא שכחה לבטא סולידריות עם תושבי חבל ימית: "ועד יישובי הגולן מברך את ממשלת ישראל והכנסת על החלטתם ההיסטורית להחיל את החוק הישראלי בגולן. יישובי הגולן מושיטים יד לשלום עם שכנינו הסורים ומחזקים את ידיהם של ידידי ישראל בכפרי הדרוזים. ועד יישובי הגולן קורא לממשלה, להסתדרות ולעם ישראל כולו לצקת תוכן בהחלת החוק, לבוא לבנות ולהשתרש בגולן הישראלי. אנחנו מחזקים את תושבי חבל ימית במאבקם נגד עקירת היישובים וקוראים לממשלה לשקול מחדש את השארת היישובים על כנם".

במאמר המערכת שכתב יהודה לגיליון החגיגי של "ארץ הגולן", הוא כתב: "החלטת הכנסת ב-14 בדצמבר 1981 הפכה את הגולן באופן רשמי וחוקי לחלק מארץ ישראל ומדינת ישראל. מותר לנו, לתושבי הגולן, לחוש היום גאווה – עשינו מעשה היסטורי, שייזכר לדורי דורות. בעבודה ובמאמץ של 14 שנה הגשנו לעם ישראל חבל ארץ חדש וחשוב. העמדנו אגף מזרחי חיוני לגליל, חשפנו את עברו של הגולן ואת נופיו, והבטחנו את המים של ישראל. ב-14 שנה הצלחנו להפוך את הרמה הסורית לגולן הישראלי... היום יכול כל אחד מאתנו לעצור רגע ולהביט אחורה בסיפוק – וקדימה בגאווה... המאבק הפוליטי של יישובי הגולן תם. הוא הסתיים בניצחון. מטרתנו היום היא להוריד את הגולן מרשימת הנושאים השרויים במחלוקת. על כן, אין לנו כל עניין בהמשך הוויכוח על החלת החוק. טוב ורצוי שהגולן ירד מהכותרות'. לאט לאט יתרגלו תושבי המדינה ומדינות העולם לכך, שהגולן הוא אזור מאזוריה של המדינה, כמו הגליל, השרון והנגב. במשך המאבק הפוליטי, שנמשך שנים רבות, התגבשה בגולן חברה מלוכדת בעלת ארגון, הנהגה ויכולת פעולה מעולה. את כל הפוטנציאל הזה יש להפנות עכשיו לפעולות פיתוח ואכלוס, כמוהן לא ידענו בעבר. יש לנו הכוח והפוטנציאל להפוך את הגולן לאזור לדוגמה במדינה. כל הכוחות שהתרכזו עד היום במאבק הפוליטי, יכולים להיות מופנים להבאת מאות משפחות מהארץ ומחוץ לארץ, לבניין יישובים בריאים, ליצירת ענפים חדשים בחקלאות, להקמת מערכת חינוך לדוגמה, לתיעוש מתקדם, להקמת מערכות אזוריות, חברתיות ומשקיות ולבניית עיר לדוגמה בקצרין. עד כה לא נכשלנו בשום משימה. אם נמשיך מבלי להיעצר נצליח גם הפעם".

את ההחלטה על חוק הגולן קיבל ראש הממשלה מנחם בגין, והוא העביר אותה במהלך פוליטי פרלמנטרי מזהיר. עד כמה השפיעו המאבק והעצומה על קבלת ההחלטה? יהודה משוכנע בכך שללא המאבק, הצעד הזה לא היה קורה. "החלת החוק הייתה הישג גדול. בלי הפעולה שלנו, בגין לא היה מעלה את החוק. אנו יזמנו את הרעיון והעמדנו אותו במשך שנתיים וחצי במרכז ההתעניינות הציבורית, התקשורתית והפוליטית. הטרפנו את הכנסת ואת המערכות הפוליטיות. 'בגינולוגים' טובים ממני יפרשו למה הוא הגיע להחלטה. לדעתי, הוא רצה אקט מסוג זה בשל הנסיגה מסיני, כדי לאזן את אפקט הנסיגה מסיני. הוא בחר ברעיון הזה דווקא, כי הוא כבר היה זמין, על השולחן ובשל מבחינה ציבורית ופוליטית".

יגאל אלון, הראשון שהציע להחיל את ריבונות ישראל על הגולן, החותם הראשון על העצומה ומי שהיה שותף מרכזי לכל הפעולה ההתיישבותית בגולן, לא זכה לראות את התגשמות חזונו. הוא נפטר, במפתיע, שנה וחצי קודם לכן. יהודה ספד לו במאמר המערכת של "ארץ הגולן", תחת הכותרת "תושבי הגולן מבכים את מותו של יגאל אלון, מחסידי הגולן וידיד אמת":

"... יגאל איש הצפון.
יגאל שנולד בגליל, למד בכדורי וחי בגנוסר לשפת הכנרת – מול הגולן.
יגאל שעמד בראש משחררי הגליל במלחמת השחרור.
יגאל שתבע בממשלה ב-1967 לעלות לגולן, וחלם על שחרור הדרוזים בהר הדרוזים ע"י צה"ל.
יגאל שב-1967 היה שר העבודה ותמך בדרכים שונות (לא כולן 'חוקיות' ו'רשמיות') במרום גולן, עוד בטרם אושרה על ידי הממשלה.
יגאל שבממשלת אשכול תבע את סיפוח הגולן לישראל.
יגאל שבעצרת באיילת השחר פתח בנאומו את מסע ההחתמה של העצומה להחלת הריבונות בגולן, והיה מראשוני החותמים.
יגאל שלפני ההצבעה על הסכמי קמפ-דיוויד באו אליו לשיחה כמה מחברי הקיבוצים בגולן. הוא הוציא כסאות למרפסת שמול הכנרת ואמר: יותר מכל אני אוהב לשבת מול האורות של יישובי הגולן. אחר כך היתה שיחה קשה וארוכה, שבעקבותיה נמנע יגאל בכנסת מלהצביע בעד ההסכמים, אשר כללו עקירת יישובים.
עם כל ישראל ועם תושבי הצפון מרגישים גם אנחנו – יהיה קשה יותר בלי יגאל".

ועד יישובי הגולן המשיך לפעול עוד כשנתיים וחצי בהובלתו של שמעון שבס, שנבחר גם לתפקיד סגן ראש המועצה האזורית גולן. הוועד, בהנהגתו, עסק בנושאים כלכליים: בניית תכנית פיתוח חדשה - "תכנית רבבתיים", הקמת החברה לפיתוח הגולן והמפעלים האזוריים. יהודה הוריד פרופיל במעורבותו בפעילות הוועד, אך בזיכרונו של שבס, הוא המשיך ללוות ולהדריך אותו ונשאר מעורב בכל תחומי הפעילות. פעילות הוועד הסתיימה כששבס נכשל בניסיונו להיבחר לראשות המועצה האזורית גולן, ופרש מפעילות בגולן.